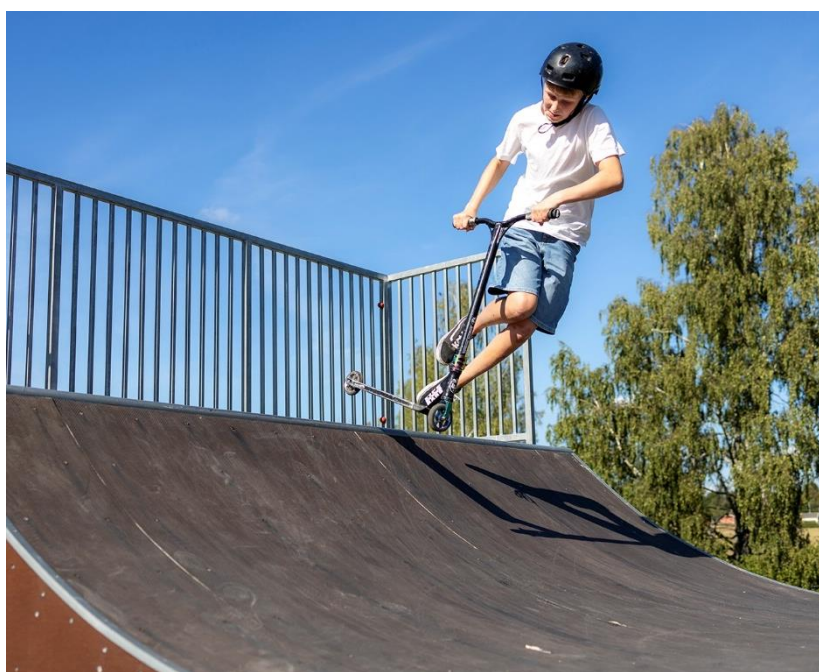

Askolan kunnan

HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSSUUNNITELMA

2026–2029

Laatinut ja yhteyshenkilö

Johanna Viuhko

hyvinvointikoordinaattori

Puhelin 040 7109 122

johanna.viuhko@askola.fi

LIITE 1. Talousarvio 2026

Hyväksytty Askolan kunnanvaltuusto xxx

Sisällys

1.	Johdanto	3
2.	Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelun perusta	4
2.1.	Hyvinvoinnin edistäminen	4
2.1.1	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mittarit	6
2.2.	Turvallisuus.....	7
2.3.	Osallisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.....	9
2.4.	Ennalta ehkäisevä päihdetyö	10
2.5.	Hyvinvointia luonnosta ja liikunnasta	11
2.6.	Kestävä kehitys	11
3.	Hyvinvointisuunnitelma	12
3.1.	Kaikki väestöryhmät.....	13
3.2.	Lapset, nuoret ja lapsiperheet.....	15
3.3.	Työikäiset	18
3.4.	Ikäihmiset	19
4.	Hyvinvointisuunnitelman laatijat ja aikataulu	21
5.	Lähteet.....	22

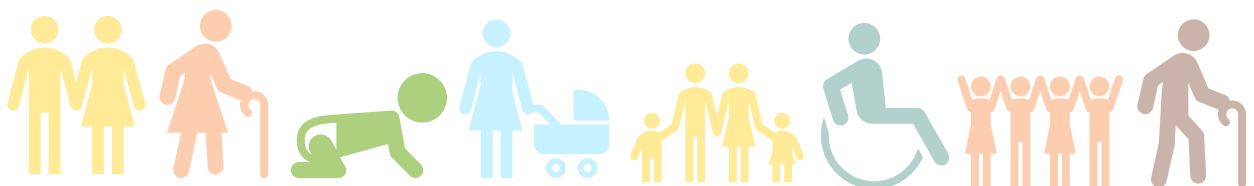
1. Johdanto

Hyvinvointisuunnitelman laatimien kuuluu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Sen avulla johdetaan, ohjataan sekä kehitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä kunnassa. Suunnitelman avulla varmistetaan toiminnan tavoitteellisuus, pitkäjänteisyys ja yhteistyö eri toimijoiden välillä. Hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokausittain ja sen lähtökohtana ovat kuntastrategia sekä keväällä kunnan valtuuston hyväksymä kertomusosa, joka kuvaa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden nykytilaa.

Hyvinvointisuunnitelmalla pyritään kaventamaan askolalaisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantamaan kuntalaisten elämänlaatua ja vahvistamaan turvallisuuden tunnetta. Hyvinvointisuunnittelua ohjaavat kuntalaki, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki, vanhuspalvelu- ja ehkäisevän päihdetyön lainsäädäntö sekä YK:n lastenoikeuksien sopimus. Suunnitelma on osa Askolan laaja hyvinvointikertomus 2025–2029 kokonaisuutta, joka linkittyy tiiviisti myös talouden suunnitteluun ja arviointiin. Yhdessä nämä asiakirjat antavat kattavan tilannekatsauksen kuntaan ja kuntalaisiin hyvinvoinnin, elinvoiman sekä talouden näkökulmista. Tieto on käytettävissä kunnan suunnittelussa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa kaikilla palvelualueilla.

Suunnitelma käsittää lasten, nuorten ja lapsiperheiden, työikäisten ja ikäihmisten suunnitelma-osiota ja siinä huomioidaan turvallisuuden, ehkäisevän päihdetyön, osallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kunnassa sekä kestävä kehitys kuntakohtaiset tavoitteet. Nämä yhdessä muodostavat vahvan perustan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tukemiselle.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on kunnan eri palvelualueiden yhteistyössä toteuttamaa yksilöön, perheeseen, yhteisöihin ja elinympäristöihin kohdistuvaa toimintaa. Tärkeitä yhteistyökumppaneita tässä työssä ovat kolmannen sektorin toimijat ja osallistuvat kuntalaiset. Hyvinvointisuunnitelma on laadittu kunnan monialaisessa hyte-työryhmässä, jossa on edustettuna eri palvelualueiden toimijoita, järjestöjen sekä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen edustaja. Suunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain ja niistä raportoidaan valtuustolle.

2. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelun perusta

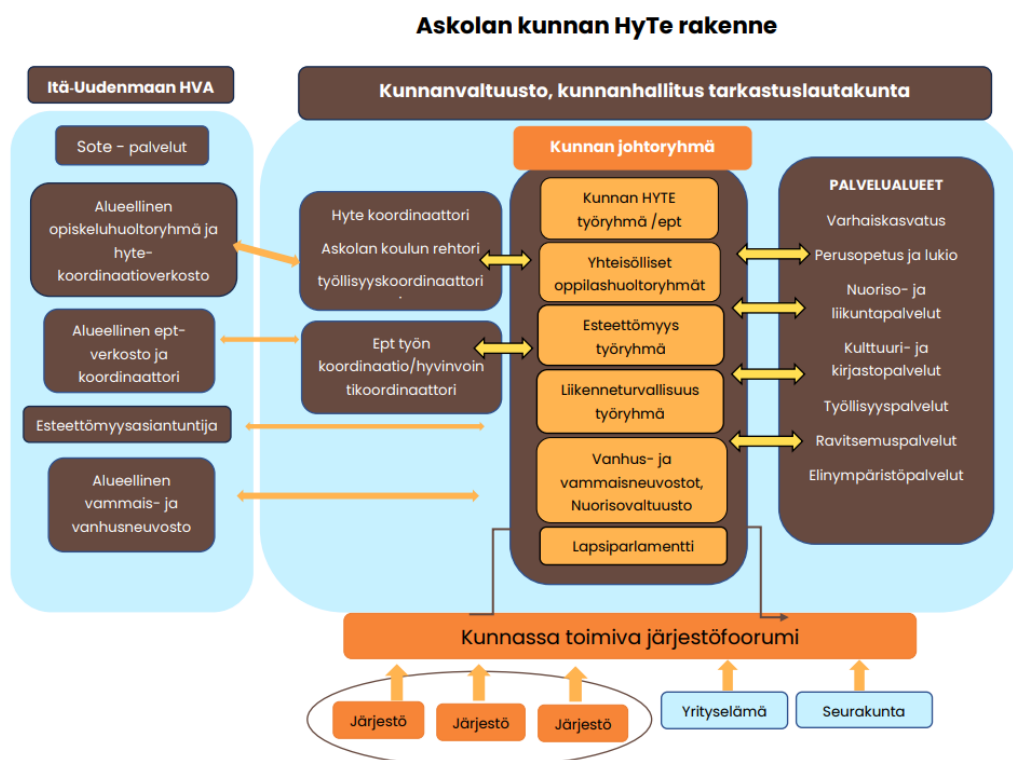
2.1. Hyvinvoinnin edistäminen

Hyvinvoinnin edistäminen kunnassa perustuu sekä lakisääteisiin tehtäviin, että strategisessa suunnittelussa asetettuihin tavoitteisiin. Hyvinvointi ja terveys koostuu useista toisiinsa kytkeytyvistä osa-alueista. Tässä hyvinvointisuunnitelmassa hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisuus rakentuu erityisesti ehkäisevän päihdetyön, turvallisuuden, osallisuuden sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä, unohtamatta kestävän kehityksen näkökulmia. Suunnitelmassa strategisten tavoitteiden painopisteet on määritelty näiden osa-alueiden pohjalta.

Hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2029 painotetaan kolmea strategista tavoitetta:

1. **Osallistava ja avoin toimintatapa**
2. **Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen**
3. **Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö**

Tavoitteiden avulla pyritään rakentamaan kokonaisvaltaisesti hyvinvoiva, yhdenvertainen ja osallistava kunta, jossa jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa ja voida hyvin. Hyvinvointisuunnitelmassa määritellään tavoitteiden lisäksi toimenpiteet, seurantamittarit sekä vastuutahot. Vastuutahon tehtävänä on varmistaa toimenpiteen toteuttaminen omassa toiminnassa huomioiden se muun muassa talousarviossa. Kuntajohdon tehtävänä on varmistaa toiminnan resurssit sekä seurata tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista.

Askolan kunnan hyvinvoinnin edistämisen rakenne.

Hyvinvointityössä kunnan merkittäviä yhteistyökumppaneita ovat Itä-Uudenmaan hyvinvointi-alue, alueelliset ja paikalliset järjestöt, yhdistykset, yritykset sekä seurakunta, joiden kanssa hyvinvointia edistetään monella tasolla. Hyvinvointialuetasoisesti on myös nimetty hyvinvoinnin

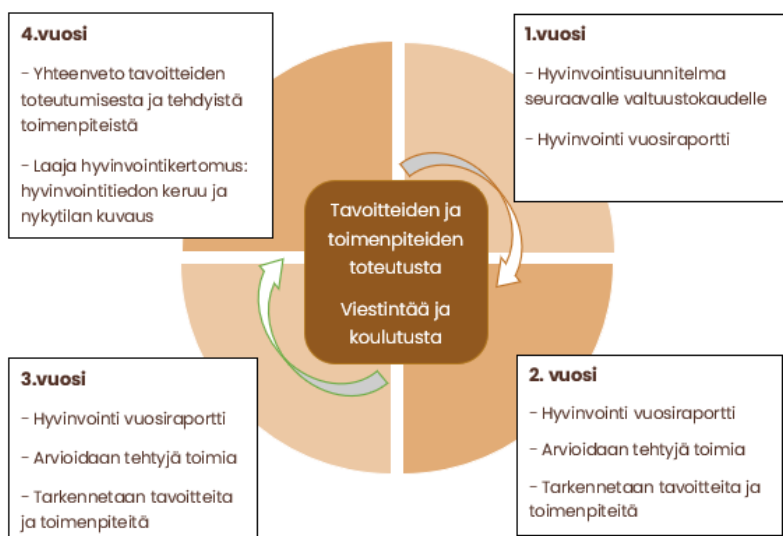
edistämisen kärjiksi mielenhyvinvointi ja liikkumattomuus, joita jokainen toimija edistää omassa toiminnassaan. Nämä teemat nousevat esiin myös Askolan hyvinvointisuunnitelmassa.

Hyvinvoinnin asiakirjat kokoavat yhteen kunnan eri palvelualueiden suunnitelmia ja toimenpiteitä, luoden kokonaiskuvan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä. Toimiessaan kokoavina asiakirjoina ne tukevat eri suunnitelmien tavoitteiden yhden suuntaista toteutumista ja edistävät poikkihallinnollista yhteistyötä.

Askolan kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiakirjakartta.

Hyvinvointisuunnittelua ohjaa valtuustotasoinen vuosikello, jonka mukaisesti toteutetaan vuosittainen raportointi ja tarvittavat suunnitelman tarkennukset.

Hyte valtuustotasoinen vuosikello

2.1.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mittarit

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mittareiden tarkoitus on arvioida ja seurata yksilöiden, yhteisöjen tai yhteiskunnan hyvinvointia eri osa-alueilla. Ne auttavat tunnistamaan hyvinvoinnin vahvuuksia ja heikkouksia, mikä mahdollistaa kohdennettujen toimenpiteiden suunnittelun ja seurannan. Mittarit voivat olla joko objektiivisia (esim. taloudelliset luvut, terveyden tilastot) tai subjektiivisia (esim. koettu hyvinvointi, tyytyväisyys elämään).

Kunnan keskeisimpiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mittareita ovat **Hyte-kertoimen muodostavat prosessi- ja tulosindikaattorit** ja **TEAvisari**. Näiden lisäksi joka toinen vuosi toteutettava kouluterveyskysely on merkittävä työkalu lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä hyvinvointityön arvioinnissa. Hyvinvointityön mittariston valintaa ohjaa myös THL:n ehdotus vähimmäistietosisällöstä siltä osin, kun seurantamittareita on kunnasta saatavilla.

Hyte-kerroin kunnille otettiin käyttöön vuonna 2023, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosana. Kyseessä on kannustin, jonka perusteella osa kunnan valtionosuuden suuruudesta määräytyy sen tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Hyte-kertoimen tavoitteena on varmistaa kuntien aktiivinen rooli asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tukemisessa myös sote-uudistuksen jälkeen. Hyte-kerroin koostuu prosessi- ja tulosindikaattoreista. Prosessi-indikaattorit nousevat Teaviisari tuloksista ja tulosindikaattorit väestöryhmiä koskettaen kouluterveyskyselystä sekä muista kansallisista tietolähteistä. Mittarit ovat tärkeä huomioida talouden suunnittelussa sekä toiminnallisissa tavoitteissa, jotta kunnan hyvinvoinnin edistäminen on suunnitelmallista ja edistää yhteisiä tavoitteita johdonmukaisesti.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää kahden vuoden välein tietoja kunnan eri palvelualueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (TEA). Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkeahallinnollisia toimintakäytäntöjä. TEAvisari tarjoaa tukea ja tietoa kunnille ja hyvinvointialueille kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydenedistämistoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. TEAvisarin tiedonkeruut toteutetaan porrastaen joka toinen vuosi. Teemat koskevat Askolan kunnan osalta kuntajohtoa, perus- ja lukio-opetusta, liikuntaa sekä kulttuuria.

CAF-malli (Common Assessment Framework) on eurooppalainen laadunvalvonnan työkalu, joka on kehitetty ja tarkoitettu erityisesti julkishallinnon tarpeisiin. Sen tavoitteena on parantaa toiminnan tuloksellisuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Sen avulla tarkastellaan toimintaa, tuloksia sekä näiden syyseuraussuhteita. Julkishallinnon laatua ja palveluita arvioidaan sen perusteella, mikä on niiden vaikutus ihmisten elämänlaatuun.

CAF-malli on muokattavissa organisaation tarpeiden mukaan ja hyvinvointisuunnitelmassa hyödynnämme CAF-mallia seurantamittarina toimenpiteissä, joissa on kyse toimintamallin käytöstä, ja jonka vaikuttavuutta on muuten haasteellista seurata ja mitata. CAF-mallissa seuranta perustuu itsearvioinnista saatuihin pisteisiin ja sitä kautta tavoitteiden etenemisen ja toteutumisen seurantaan. CAF-mallissa on viisi vaihetta, joiden avulla asian edistymisen tavoitteita voidaan asettaa hyvinvointisuunnitelman mittaristoon.

VAIHE	TOIMINTA-ARVIOINTIALUEIDEN PISTETYTAULUKKO	PISTEET
PLAN	Emme ole toimineet aktiivisesti tässä asiassa. Meillä ei ole tietoja tai meillä on vain vähäisiä tietoja arviointialueelta.	0–10
DO	Toimintatapa on suunniteltu ja käyttöön otettu.	11–30
CHECK	Toimintatapa on suunniteltu ja käyttöön otettu ja arvioimme toimintaamme ollen varmoja, että asiat tehdään oikein.	31–50
ACT	Toimintatapa on suunniteltu, käyttöön otettu ja toimintaa on myös järjestelmällisesti parannettu arviointien pohjalta.	51–70
PDCA	Toimintatapamme ovat suunniteltuja, käyttöön otettuja ja säännöllisten arviointien pohjalta parannettuja. Kehitämme toimintaamme järjestelmällisesti ja jatkuvasti.	71–100

CAF-mallin vaiheet, pisteytystaulukko ja vaiheiden mukaiset pisteytykset.

2.2. Turvallisuus

Hyvä asuinympäristö on sekä viihtyisä että turvallinen. Turvallisuus ei tarkoita ainoastaan matalaa rikollisuutta, vaan myös koettua turvallisuutta. Yleinen asenne, ihmisten ja kunnassa toimivien yhteisöjen sekä yritysten vastuu omista toimistaan sekä kunnan ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat keinoja, joilla turvallisuutta ja sen kokemista voidaan parantaa. Turvallisuus ei synny itsestään, vaan se vaatii vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä, jolloin ihmiset välittävät ja auttavat toisiaan. Niitäkin, joita ei henkilökohtaisesti tunneta. Yhteisöllinen luottamus vahvistaa yhteiskunnallista luottamusta ja sitä kautta kansallista turvallisuutta, kriisinkestävyyttä ja koko yhteiskunnan toimintakykyä.

Turvallisuuden tunne on yksilöllinen kokemus, joka pohjautuu henkilökohtaisiin olosuhteisiin, kokemuksiin ja havaintoihin. Se muodostuu arjen turvallisuuteen liittyvistä tekijöistä kotona, työpäivällä, päiväkodissa, koulussa ja vapaa-ajalla. Huoltajat vastaavat kotona lasten ja nuorten turvallisuudesta, asenteista ja toiminnasta. Kunta tukee lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta ehkäisemällä syrjäytymistä ja kiusaamista varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja nuorisotyössä. Myös fyysinen ympäristö vaikuttaa turvallisuuden kokemukseen. Katujen kunnossapito, liikennejärjestelyt, valaistus sekä julkisten tilojen esteettömyys voivat vahvistaa turvallisuuden tunnetta. Vastaavasti erilaiset häiriötilanteet, kuten ilkivalta, melu, päihteiden käyttö tai väkivallan uhka, saattavat heikentää tätä kokemusta.

Kunnan turvallisuussuunnittelun tavoitteena on vähentää rikoksia, häiriöitä, onnettomuuksia, tapaturmia ja niistä aiheutuvia vahinkoja sekä parantaa kuntalaisten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia. Turvallisuussuunnittelun avulla lisätään tietoa siitä, miten turvallisuutta edistetään ja miten asukkaat itse voivat siihen vaikuttaa. Tavoitteena on saavuttaa tilanne, jossa niin asukkaiden kuin kunnan toimijoiden turvallisuusriskit ovat mahdollisimman pienet, varautuminen on mahdollisimman tehokasta ja turvallisuuden tunne tukee hyvinvoinnin kokemusta. Tätä kutsutaan kokonaisturvallisuudeksi.

Turvallisuussuunnittelu tuo mukanaan myös taloudellisia ja imagollisia hyötyjä. Ennaltaehkäisevä turvallisuustyö on kustannustehokasta ja auttaa vähentämään esimerkiksi aineellisia vahinkoja. Hyvin suunniteltu ja toteutettu turvallisuustyö voi parantaa kunnan imagoa, kilpailukykyä sekä pito- ja vetovoimaa.

Turvallisuustyön onnistumisen kannalta keskeistä on eri toimijoiden tiivis yhteistyö. Käytännön turvallisuustyö on osa kunnan kaikkien palvelualojen toimintaa ja yhteistyötä tehdään myös kunnan ulkopuolisten viranomaisten ja organisaatioiden kanssa. Turvallisuudesta huolehtiminen on kuntalaisten yhteinen asia ja myös asukas voi omalla aktiivisuudellaan vaikuttaa oman asuinympäristönsä turvallisuuteen. Askolassa turvallisuustyön kumppaneina toimivat mm. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos, poliisilaitos ja hyvinvointialue, Askolan Pukkilan seurakunta, paikalliset yhdistykset, yrittäjät ja kuntalaiset sekä naapurikunnat.

Turvallisuussuunnittelu on osa kunnan kokonaisturvallisuuden suunnittelua, johon kuuluu myös kunnan valmiuden ja jatkuvuuden suunnittelu eli varautuminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmat. Nämä yhdessä muodostavat kokonaisuuden, joka vaatii paikallista suunnittelua, rakenteita ja yhteisiä prosesseja. Turvallisuussuunnittelu keskittyy erityisesti arjen turvallisuuden parantamiseen, se sisältää ennalta ehkäisyä, häiriötilanteissa toimimisen sekä häiriöstä palautumisen vaiheet. Varautumisen päämääränä taas on pienentää uhkien toteutumisen todennäköisyyttä, edistää valmiutta kohdata niitä ja luoda edellytyksiä uhkiin vastaamiselle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä turvallisuus on osa laajempaa kokonaisuutta, joka tukee asukkaiden hyvinvointia.

Kunnan kokonaisturvallisuuden kehittämisessä korostuu ennakoiva ja yhteistoiminnallinen lähestymistapa, jossa huomioidaan väestön, ympäristön ja infrastruktuurin turvallisuus. Suunnittelun lähtökohtana on paikalliset tarpeet ja Sisäministeriön määrittämät turvallisuussuunnittelun painopisteet.

- julkisten tilojen turvallisuus
 - esteettömyys
 - tilojen fyysinen turvallisuus
 - oppilaitosturvallisuus, josta erityisesti kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen
- hyvien väestösuhteiden edistäminen
 - tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, osallistaminen
 - syrjäytymisen ehkäisy
- lasten ja nuorten turvallisuus
 - fyysisen, henkisen ja digitaalisen väkivallan ehkäisy
 - nuorten liikenneonnettomuudet
- alkoholista johtuvien turvallisuushaittojen torjunta
 - varhainen ehkäisevä päihdetyö
 - yritys yhteistyö
- asumisen turvallisuus
 - ikääntyneiden asumisturvallisuuden parantaminen

Askolan kunnassa turvallisuussuunnittelu toteutetaan osana hyvinvointisuunnitelmaa. Rakenteella pyritään mahdollistaa kaikkien keskeisten toimijoiden ja voimavarojen osallistuminen turvallisuustyöhön. Samalla vahvistetaan suunnittelu- ja päätöksentekorakenteita, selkeää vastuunjakoa ja toiminnan kokonaisvaltaisuutta. Suunnitelmassa huomioidaan kunnan muut asiakirjat kuten:

- Koko kuntaa koskevat asiakirjat: Valmiuden ja jatkuvuudenhallinnan suunnitelma – valmiussuunnitelman yleinen osa ja palvelualuekohtaiset valmiussuunnitelmat. Näitä täydentää palvelutuotantoon tarpeisiin perustuvat pelastussuunnitelmat ja turvallisuuskansiot. Liikenneturvallisuussuunnitelma, henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä kunnan tietoturva- ja tietosuojapolitiikka.
- Osaaminen ja elämänlaatu palveluiden osalta perusopetuksen ja esiopetuksen opetussuunnitelmat sekä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat.

2.3. Osallisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Osallisuus syntyy vaikuttamisen ja toiminnan kautta. Se on mahdollisuutta tulla kuulluksi ja olla osa jotain yhteisöä. Osallisuuden kokemuksella on tärkeä rooli yhteiskunnallisen eriarvoistumisen ehkäisyssä. Heikko osallisuuden kokemus lisää riskiä erilaisten ongelmien kasaantumiselle, pitkittymiselle, ja kärjistymiselle. Lisäksi se heikentää mahdollisuuksia tehdä omaa hyvinvointia ja terveyttä palvelevia valintoja. Siksi kaikkien, erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien osallisuuden vahvistamisella on suuret vaikutukset terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen.

Askolan kunnassa on laadittu Osallisuusohjelma 2025–2029 osana hyvinvoinnin edistämisen asiakirjoja. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet toteutetaan tämän suunnitelman kautta.

Osallisuus linkittyy tiiviisti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen, joka on yksi kunnan keskeisistä tehtävistä. Kunnalla on ihmistä lähellä olevien palvelujensa kautta erinomaiset edellytykset ja samalla erityinen velvollisuus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjintää. Suunnitelmallinen työ näiden tavoitteiden eteen lisää hyvinvointia ja tukee ihmisoikeuksien toteutumista käytännön tasolla.

Yhdenvertaisuuslaki edistää yhdenvertaisuutta, ehkäisee syrjintää ja vahvistaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuus tarkoittaa oikeutta tulla kohdelluksi samanaarvoisesti riippumatta henkilökohtaisista ominaisuuksista, kuten: ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto tai vakaumus, mielipide tai poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, vammaisuus, terveydentila, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu tai muu henkilöön liittyvä syy. Syrjintäperusteet eivät aina liity pysyviin ominaisuuksiin, esimerkiksi väliaikainen vamma tai elämäntilanne esimerkiksi työttömyys tai köyhyys voivat vaikuttaa syrjintäriskiin.

Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunta tunnistaa asukkaidensa moninaiset tarpeet. Se rakentuu laadukkaiden palvelujen, turvallisen arjen ja tasa-arvoisen päätöksenteon varaan. Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukeminen ovat keskeisiä keinoja yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisessä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on jatkuvaa, koko kuntaorganisaation läpileikkaavaa työtä, josta jokainen viranhaltija ja työntekijä kantaa vastuuta. Näiden teemojen tulee näkyä paitsi arjen kohtaamisissa, myös kunnan asiakirjoissa, ohjelmissa ja tavoitteissa. Tämän vuoksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on kytketty osaksi hyvinvointisuunnittelua. Näin

muodostuu kokonaisuus, joka ohjaa kunnan eri toimijoita toteuttamaan tehtävänsä siten, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat integroidaan kaikkeen kunnan toimintaan.

Tasa-arvon edistäminen ei välttämättä edellytä suuria investointeja tai kohtuutonta vaivannäköä. Kohtuullisten mukautusten epääminen tarkoittaa tilannetta, jossa yksilölliset tarpeet voitaisiin huomioida pienillä muutoksilla, jos näin ei toimita syyllistytään syrjintään. Syrjinnän ehkäisy edellyttää erityistä huomiota syrjintävaarassa oleviin henkilöihin palveluiden suunnittelussa, kehittämisessä, osallistamisessa ja asiakastytytyväisyyden arvioinnissa. Esimerkiksi:

- Esteettömyys ja sukupuolineutraalius voivat olla edellytyksiä osallistumiselle.
- Selkokieliisyys ja monikanavainen viestintä parantavat palvelujen saavutettavuutta.
- Tiedon saavutettavuudessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti vammaisiin, ikääntyneisiin ja maahan muuttaneisiin henkilöihin.

Tosiasiallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi tarvitaan joskus erityistoimenpiteitä. Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa toimia, joilla edistetään heikommassa asemassa olevien mahdollisuuksia osallistua ja saada tarvitsemiaan palveluja. On kuitenkin tärkeää varmistaa, ettei erityiskohtelu aiheuta syrjintää muita kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa tukevat käytännöt edistävät hyviä väestösuhteita ja ryhmien välistä vuoropuhelua. Tässä vaikuttamistoimielimillä, kuten vammais-, vanhusneuvostolla ja nuorisovaltuustolla on keskeinen rooli. Kunnan tulee:

- tukea avointa keskustelukulttuuria
- kutsua vaikuttamistoimielimet mukaan valmisteluun heitä koskevissa asioissa
- mahdollistaa heidän asiantuntijuutensa esiin tuominen päätöksenteossa

Palveluja koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma täydentää kunnan lakisääteisiä asiakirjoja koskien henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten yksikkökohtaisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia.

2.4. Ennalta ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää hyvinvointia, parantaa ihmisten terveyttä ja turvallisuutta edistämällä päihteettömiä elintapoja, ehkäisemällä ja vähentämällä päihdehaittoja sekä lisäämällä ymmärrystä ja tietoa päihdeilmiöistä. Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain mukaisesti keskeiset sisältöalueet ovat alkoholi, tupakka- ja nikotiinituotteet, huumausaineet, muut päihtymystarkoituksessa käytetyt aineet sekä rahapelaaminen. Laadukkaan ehkäisevän työn peruspilareita ovat tutkittu tieto, pitkäjänteisyys ja koordinoitu toiminta.

Päihteiden käytön riskitekijöitä on tunnistettu eri tasoilla. Yksilön riskeihin vaikuttavat makrotason ympäristötekijät, kuten tulotaso sekä sosiaalinen ja fyysinen ympäristö. Mikrotasolla sosiaalinen ja fyysinen ympäristö koostuu perheympäristöstä, koulu- ja kaverisuhteista. Ympäristötekijät ovat suurin riskitekijä yksilön päihdekokeiluihin, kun taas yksilölliset ominaisuudet voivat korostua erityisesti silloin, kun henkilö on kokeillut tai käyttää päihteitä säännöllisesti. Riskitekijöiden moninaisuuden vuoksi on tärkeää, että ehkäisevä päihdetyötä tehdään valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla ja se kohdistuu yleiseen, valikoivaan ja kohdennettuun ehkäisyyn.

Kunnilla on vastuu ehkäisevän päihdetyön edistämisestä kaikilla palvelualueilla; varhaiskasvatuksesta kouluihin ja oppilaitoksiin, nuorisotyöhön ja muihin vapaa-ajan ympäristöihin, työllisyys- ja kotouttamispalveluihin sekä yhdyskuntasuunnitteluun. Ennaltaehkäisevä päihdetyö toteutuu laadukkaasti hyvin järjestetyissä peruspalveluissa, arjen kohtaamisissa ja osallisuudessa.

Arkista ehkäisevää työtä tukee myös lasten ja nuorten päihdekasvatus. Laadukas päihdekasvatus edistää koko ikäluokan hyvinvointia ja vähentää tulevia päihdehaittoja. Lisäksi päihdekasvatus vahvistaa lasten ja nuorten kanssa toimivien ammattilaisten ehkäisevän päihdetyön osaamista ja jakaa tietoa myös vanhemmille. Vaikuttava päihdekasvatus on sovitettu lasten kehitystasolle, sitä toteuttavat koulutetut ammattilaiset, ja se perustuu vuorovaikutukseen sekä tutkituun tietoon.

2.5. Hyvinvointia luonnosta ja liikunnasta

Liikunta on keskeinen osa terveyttä ja hyvinvointia, sillä on sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvoinnin tilaan positiivinen vaikutus. Säännöllinen liikunta parantaa sydän- ja verisuoniterveyttä, vahvistaa luustoa ja lihaksia, tasapainoa, helpottaa painonhallintaa ja vähentää kroonisten sairauksien riskiä. Liikunta kohottaa mielialaa, vähentää stressiä ja parantaa unen laatua. Liikunta tukee lasten kasvua ja kehitystä, vahvistaa työikäisten jaksamista ja työkykyä sekä pidentää ikääntyneen väestön mahdollisuutta asua kotona pidempään.

Luonnossa liikkumisella ja virkistäytymisellä on myös suuri vaikutus koettuun hyvinvointiin ja terveyteen. Luonnon fyysisiä terveysvaikutuksia on mm. vastustuskyvyn parantuminen, sykkeen ja verenpaineen lasku. Lisäksi liikunta ennaltaehkäisee sydän- ja muistisairauksia. Mielen hyvinvointia luonto ruokkii vähentämällä stressitasoa, lisäämällä myönteisiä tunteita ja vähentämällä masentuneisuuden oireita.

Kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä kuntalaisten liikkumiselle, järjestää eri kohderyhmät huomioivia liikuntapalveluja sekä seurata asukkaiden liikunta-aktiivisuutta. Lisäksi perheillä, varhaiskasvatuksella, oppilaitoksilla, terveydenhuollolla, liikunta- ja urheiluseuroilla ja muilla liikunnasta edistävillä toimijoilla on osaltaan vastuu liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan edistämisessä.

Luonto ja luonnossa virkistäytyminen kuuluu kaikille. Kuitenkin käytännössä heikompiensaisten kansalaisten virkistysmahdollisuudet ovat usein hyväosaisempia huonommat. Vaara on, että virkistysmahdollisuuksista eniten hyötyvät käyttävät näitä mahdollisuuksia kuitenkin vähiten. Luonnon virkistyskäytön suunnittelussa ja tarjonnassa tämä on tärkeää ottaa huomioon ja myös tätä kautta vaikuttaa myönteisesti eriarvoistumiskehitykseen.

Liikunnan edistämisen suunnittelua ohjaa valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeistukset; lasten ja nuorten liikuntasuositus, aikuisväestön ja yli 65-vuotiaiden liikuntasuositukset, kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030 sekä kansallinen kävelyn- ja pyöräilyn edistämishjelma. Lisäksi suunnittelussa huomioidaan kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspintatyöskentely liikunnan edistämisessä esimerkiksi ohjeistus liikuntaneuvonnasta.

2.6. Kestävä kehitys

Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen ovat vakavia uhkia ihmisten hyvinvoinnille, turvallisuudelle, taloudelle ja yhteiskunnan vakaudelle. Näihin haasteisiin vastaaminen on välttämätöntä, jotta voimme turvata hyvinvoinnin ja terveellisen elinympäristön myös tulevaisuudessa.

Perustuslain mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Kuntalaki velvoittaa kuntia järjestämään palvelut ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Julkisella vallalla on myös velvollisuus turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön ja mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Kunnan tehtävänä on edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja ympäristönsuojelua. Näin varmistetaan, että kuntalaisilla on mahdollisuus elää terveellisessä, viihtyisässä ja virikkeellisessä ympäristössä, joka on myös ekologisesti ja taloudellisesti kestävä.

Ihmisten hyvinvointi on riippuvainen puhtaasta luonnosta ja sen tarjoamista palveluista, kuten puhtaasta ilmasta, vedestä ja ruoasta. Luonto tarjoaa myös merkittäviä mahdollisuuksia virkistytymiseen. Näiden palveluiden säilyminen edellyttää ekosysteemien elinvoimaisuutta ja moninaisuutta. Mitä monimuotoisempi ekosysteemi on, sitä paremmin se kestää muutoksia. Monimuotoisuus turvaa luonnon tarjoamat hyödyt, jotka ovat elämän ja hyvinvoinnin perusta.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat maailmanlaajuisia ja koskettavat meitä kaikkia, ainakin välillisesti. Ilmastonmuutoksen hillintä on välttämätöntä, ja sen onnistuminen vaikuttaa suoraan ilmaston lämpenemisen voimakkuuteen ja sen haitallisten vaikutusten laajuuteen. Samalla korostuu myös sopeutumisen ja varautumisen tärkeys. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat ilmiöt, kuten helleaallot, pitkittyvät kuivuusjaksot, voimistuvat rankkasateet, tulvat ja leudommat talvet heikentävät elinolosuhteita, vaurioittavat rakennettua ympäristöä ja vaikuttavat haitallisesti luontoon. Uudet ilmasto-olosuhteet voivat lisätä tuholaisvahinkoja ja tautien leviämistä. Näillä ilmiöillä on merkittäviä, taloudellisia, terveydellisiä ja sosiaalisia vaikutuksia niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin.

Toiminta, joka tukee kestäväää kehitystä ilmaston, luonnonvarojen ja monimuotoisuuden näkökulmasta, lisää usein hyvinvointia ja terveyttä. Esimerkiksi autoilun korvaaminen pyöräilyllä vähentää päästöjä, parantaa ilmanlaatua, vähentää melua ja lisää arkiliikuntaa. Pitkällä aikavälillä energiatehokkuustoimilla saavutetaan säästöjä ja edistetään energiaomavaraisuutta, joka on tärkeä asia myös varautumisen ja turvallisuuden näkökulmasta.

Askolan kunnassa on laadittu Ilmasto-ohjelma vuosille 2025–2029, jossa tavoitteena on vähentää kasvihuonepäästöjä 75 % (vertailuvuoteen 2010 nähden) vuoteen 2035 mennessä. Päästövähennysten toimenpiteet on jaoteltu kuntaorganisaation vastualueiden mukaisesti ja aikataulullisesti ne jakautuvat lyhyen aikavälin (2025–2029) ja pitkän aikavälin (2025–2035) tavoitteisiin. Myös pidemmän aikavälin suunnitelmat (2030–2035), joita ei voida toteuttaa heti, on huomioitu ohjelmassa. Toimenpiteet ovat joko kertaluonteisia tai jatkuvia ja on suunniteltu seuraavassa tärkeysjärjestyksessä:

1. Kunnan omat energiansäästötoimet
2. Maapoliittiset ratkaisut uusiutuvien energiamuotojen edistämiseksi
3. Hankintojen ja sopimusehtojen käyttö ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi porastettuna muun yhteiskuntakehityksen mukaan
4. Tiedottaminen, viestintä, koulutus ja kasvatus – kohderyhminä kuntalaiset, yrittäjät ja päättäjät.

Ilmasto-ohjelman tavoitteet tukevat myös kunnan hyvinvointityötä ja auttavat huomioimaan kestävään kehityksen edistämisen hyvinvointisuunnittelussa.

3. Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma on kattava suunnitelma kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi vuosille 2026–2029. Siinä käsitellään jokaista väestöryhmää omana osionaan; lasten-, nuorten- ja lapsiperheiden suunnitelma, työikäisten suunnitelma ja ikäihmisten suunnitelma.

Tämä suunnitelma pitää sisällään toimenpiteet ehkäisevän päihdetyön, turvallisuuden, liikunnan ja virkistytymisen, osallisuuden ja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi huomioiden myös kunnan asettamat kestävään kehityksen tavoitteet. Eri suunnitelmia koskevat

toimenpiteet ovat kuvattu omilla symboleillaan, joiden avulla eri suunnitelmia koskevat toimenpiteet ovat helposti löydettävissä.

Ehkäisevä päihdetyö	
Turvallisuus	
Osallisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	
Liikunta, luonto ja virkistäytyminen	
Kestävä kehitys	

3.1. Kaikki väestöryhmät

L=lapset ja lapsiperheet, N=nuoret, T=työikäiset, I=ikäihmiset

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN				
Mahdollistamme kestävää, hyvinvointia ja terveyttä edistävää elämäntapaa.				
TOIMENPIDE	KOHDERYHMÄ	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Kartoitetaan ja kehitetään luontoliikunta ja -virkistys mahdollisuuksia.	Lapset ja lapsiperheet, nuoret, työikäiset, ikäihmiset	TEAvisari liikunta sitoutuminen	Kaikki palvelualueet	
Kartoitetaan ja kehitetään kävely- ja pyöräilymahdollisuuksia ympärivuotisesti.	L,N,T,I	TEAvisari liikunta sitoutuminen	Osaaminen – ja elämänlaatu palvelualue Elinympäristö palvelualue	
Mahdollistetaan kulttuurin ja taiteen harrastamista matalalla kynnyksellä.	L,N,T,I	TEAvisari kulttuuri voimavarat	Osaaminen ja elämänlaatu palvelualue Demokratia ja toimivuus palvelualue	

TURVALLINEN JA VIIHTYISÄ ELINYMPÄRISTÖ				
Vahvistamme turvallista ja tasa-arvoista elinympäristöä ja palveluiden saavutettavuutta.				
TOIMENPIDE	KOHDERYHMÄ	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Kehitetään ympäristön esteettömyyttä ja palveluiden saavutettavuutta	L,N,T,I	TEAvisari kunta-johto sitoutuminen	Kaikki palvelualueet	
Liikenneturvallisuuden edistäminen viestimällä ja kouluttamalla.	L,N,T,I	Liikenteessä tapahtuneet henkilövahingot / Liikenneturva Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne-rikkomukset /Tilastokeskus	Kaikki palvelualueet Liikenneturvallisuuksiryhmä	
Kannustetaan kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä.	L,N,T,I	Koulujen ja varhaiskasvatuksen ilmasto- ja ympäristökasvatus Lähiympäristön siivoustalkoot	Kaikki palvelualueet	

OSALLISTAVA JA AVOIN TOIMINTATAPA				
Vahvistamme yhdenvertaisia osallisuuden mahdollisuuksia ja päätöksenteon tasa-arvoisuutta.				
TOIMENPIDE	KOHDERYHMÄ	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Vahvistetaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkyvyyttä sekä osallisuuden mahdollisuuksia päätöksenteossa.	L,N,T,I	Päätösten vaikutusten ennakoarvioiden lukumäärä TEAvisari (HYTE) TEAvisari kuntajohto	Kaikki palvelualueet	
Luodaan ja julkaistaan yhdenvertaisen toiminnan periaatteet.	L,N,T,I	TEAvisari kuntajohto sitoutuminen	Kaikki palvelualueet	

Kehitetään osallisuuden kanavia ja tarjotaan il- maisia tiloja järjestöjen ja yhdistysten käyttöön. Tuetaan vaikuttamistoi- mielinten toimintaa ja hyödynnetään heidän asiantuntijuuttaan aktii- visesti.	L,NT,I	TEAviisari kuntajohto osallisuus Palvelujen suunnitte- lussa ja kehittämi- sessä hyödynnetään asukasraateja/fooru- meja TEAviisari(HYTE)	Kaikki palvelu- alueet	
--	--------	--	---------------------------	---

3.2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN			
Vahvistamme positiivista mielenterveyttä ja edistämme päihteetöntä elämäntapaa.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Tuetaan liikunnallista elä- mäntapaa varhaiskasvatuk- sessa ja perusopetuksessa huomioimalla liikunta päivi- töissä toiminnassa, yhteis- työssä perheiden kanssa. Varmistetaan yhdenvertaiset harrastusmahdollisuudet.	Heikko fyysinen toimin- takyky 5. ja 8.lk./MOVE! Vähintään tunnin päi- vässä liikkuvat 8. ja 9.lk. sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Koulussa on pitkät lii- kuntavälitunnit TEAviisari (HYTE) Harrastaa jotain vähin- tään kerran vk 4. ja 5. lk., 8.ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK TEAviisari liikunta voi- mavarat	Osaaminen ja elämänlaatu palvelualue Kansalaisopisto Kuvataidekoulu ja musiikkiopisto Järjestöt ja seu- rat	
Edistetään makuaakkoset- diplomin (varhaiskasvatus) ja kouluruokadiplomin (perus- opetus) myöntämisperuste- iden mukaista toimintaa. Lisätään oppilaiden osalli- suusmahdollisuuksia suunnit- telussa ja arvioinnissa.	Ei syö aamupalaa joka arkiaamu, 4. ja 5.lk./8. ja 9.lk, sekä lukion 1. ja 2.lk./ KtK Ei syö koululounasta päivittäin, 8. ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Ylipainon yleisyys lapset ja nuoret /KtK, THL (HYTE) Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneu- vottelukunnan suosi- tusta koululounaan ja	Osaaminen ja elämänlaatu palvelualue Ruokapalvelut Opiskeluhoito- palvelut	

	välipalojen järjestämisestä / TEAvisari (HYTE)		
Toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaista päihdekasvatusta sekä hyödynnetään eri yhteistyökumppaneita ala- ja yläkoulu päihdevalistuksen järjestämisessä.	Käyttänyt jotain tupakka- tai nikotiinituotetta vähintään kerran 4. ja 5.lk. /KtK Käyttää päivittäin jotain tupakka- tai nikotiinituotetta 8. ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Tosi humalassa vähintään krt/kk 8. ja 9.lk, sekä lukion 1. ja 2.lk. / KtK Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran 8. ja 9.lk, sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK	Osaaminen ja elämänlaatu palvelualue Hyvinvointikordinäattori	
Tuetaan lasten, nuorten ja perheiden arjentaiteja ja tunnustetaan varhaista tukea tarvitsevat perheet ja osataan ohjata heitä eteenpäin.	Kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi 4. ja 5.lk, 8. ja 9.lk, sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK (HYTE) Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä 4. ja 5.lk., 8. ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus 8. ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Nukkuu arkisin alle 8 h. 8. ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Hampaiden harjaus harvemmin kuin 2krt/pv 4. ja 5.lk, 8. ja 9.lk, sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK	Osaaminen ja elämänlaatu palvelualue Työllisyyspalvelut Hyvinvointialue	

TURVALLINEN JA VIIHTYISÄ ELINYMPÄRISTÖ			
Edistämme elinympäristön kokonaisturvallista ja vahvistamme yhteisöllisyyttä.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Lisäämme lasten, nuorten ja perheiden tietoutta liikenne-turvallisuudesta. Edistetään turvallisuustietoi-suuden ja positiivisen turvalli-suuskulttuurin rakentumista.	Tieliikenteessä tapahtu-vat henkilövahingot/Ti-lastokeskus Nuorten onnettomuus-riski / Tilastokeskus	Kaikki palvelu-alueet Liikenneturvalli-suusryhmä	
Kehitetään oppilaitosturvalli-suutta koskevien suunnitel-mien ajantasaisuutta ja suun-nitelmien käytettävyyttä. Eri-tyisenä painopisteenä on kiu-saamisen, väkivallan ja häi-rinnän ennalta ehkäisy ja sii-hen puuttuminen. Vahvistetaan lasten, nuorten ja perheiden arjen taitoja sekä tunnistetaan varhain tu-kea tarvitsevat perheet.	Koulukiusattuna vähin-tään kerran viikossa 4. ja 5.lk., 8. ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuistenfyysistä väki-valtaa vuoden aikana 4. ja 5.lk., 8. ja 9.lk., sekä lu-kion 1. ja 2.lk. /KtK	Osaaminen ja elämänlaatu palvelualue	

OSALLISTAVA JA AVOIN TOIMINTATAPA			
Mahdollistamme lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja ehkäisemme syrjäytymistä.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Osallistetaan lapsia ja nuoria sekä vanhempia entistä enemmän toiminnan suunnit-teluun, toteutukseen ja arvi-ointiin. Tuetaan nuorisoparlamentin aktiivista toimintaa. Vakiinnutetaan lapsiparla-mentin toiminta.	Erittäin heikko osallisuu-den kokemus 8. ja 9.lk, sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK Kokee itsensä yksi-näiseksi 4. ja 5.lk., 8. ja 9.lk., sekä lukion 1. ja 2.lk. /KtK CAF malli pisteet 30 ->	Kaikki palvelu-alueet	

Kouluissa toteutetaan poissaolojen ennaltaehkäisy- ja puuttumisen toimintamallia. Vahvistetaan ammattilaisten välistä yhteistyötä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tunnistamiseksi ja tukemiseksi. Turvataan nuorten tuki- ja matalan kynnyksenpalvelut kuten ohjaamo, etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta ja palveluohjaus.	Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa TEAvisari (HYTE) Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat (HYTE)/ Tilastokeskus Syrjäytymisriskissä olevat 18–24- vuotiaat / Tilastokeskus Nuorisotyöttömät 18–24-vuotiaat / Työ- ja elinkeinoministeriö	Osaaminen ja elämänlaatu palvelualue Työllisyyspalvelut Hyvinvointialue Järjestöt ja yritykset	
Kavennetaan hyvinvointieroja laadukkailla lapsiperhepalveluilla ja edistämällä saavutettavia harrastusmahdollisuuksia.	Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset / Tilastokeskus Lasten pienituloisuusaste / Tilastokeskus Harrastamisen Suomi – mallin ryhmätöiminta/osallistujamäärät	Osaaminen- ja elämänlaatualue Hyvinvointialue Seurakunta ja järjestöt	

3.3. Työikäiset

ASUKKAIDEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN			
Kavennamme sosioekonomisia terveyseroja, vähennämme elintapasairauksien esiintyvyyttä ja tuemme asukkaiden työkykyä.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Kehitetään omatoimisia liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia.	sairastavuusindeksi / THL Diabetesindeksi / THL Diabeteksen vuoksi erikoiskorvattavien lääkkeiden saajat 40–65-vuotiaat / Kela	Kaikki palvelualueet	
Lisätään ravitsemustietoutta, koulutuksista tiedottaminen. Mahdollisuus saada liikunta-neuvontaa (liikuntalähetä). Tuetaan terveyttä edistävää ruokailua; kunnan henkilöstön on mahdollista ruokailla kohtu hintaisesti oppilaitosten	Diabetesindeksi / THL Diabeteksen vuoksi erikoiskorvattavien lääkkeiden saajat 40–65-vuotiaat / THL TEAvisari Liikunta: sitoutuminen	Osaaminen ja elämänlaatualue Demokratia ja toimivuus palvelualue	

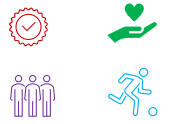
yhteydessä. Varhaiskasvatushenkilöstön päiväkotien yhteydessä.	Työpaikkaruokailun käyttö %	Ravitsemuspalvelut	
--	-----------------------------	--------------------	--

OSALLISTAVA JA AVOIN TOIMINTATAPA			
Vahvistamme yhteisöllistä, yhdenvertaista toimintaa sekä osallisuuden mahdollisuuksia.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Tuetaan työllisyys ja työllistymismahdollisuuksia. Mahdollistetaan yhteisöllinen ruokailu ja hävikkiruokajako.	Työttömät % työvoimasta / TEM Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat / THL (HYTE) Taloudellinen huoltosuhde / Tilastokeskus Hävikkiruokailijoiden ja -jaon kävijämäärät	Työllisyyspalvelut	
Lisätään kotoutumispalveluiden tunnettavuutta ja palvelun tarpeessa olevien tavoittamista.	Monikielisten viestintäkampanjoiden toteuttaminen	Työllisyyspalvelut	

3.4. Ikäihmiset

ASUKKAIDEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN			
Ehkäisemme yksinäisyyttä; vahvistamme positiivista mielenterveyttä ja toimintakykyä.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Otetaan yksinäisyys puheeksi, kysytään siitä, ohjaus yhteisölliseen toimintaan, tapahtumiin.	Yksinäisyyden esiintyvyys/ Tupatukitoiminnan raportointi Toiminnan/tapahtumien osallistujamäärät	Kaikki palvelualueet Tupatuki Järjestöt	
Tuodaan kulttuuri saataville kirjastossa, Kohtaamalla, järjestämällä tapahtumia ja retkiä.	TEAvisari kulttuuri Muut ydintoiminnat	Kirjastopalvelut Tupatuki	

Vahvistetaan ravitsemustietoutta tiedottamalla, koulu- tuksilla sekä kysytään ravitsemuksesta. Toteutetaan yhteisöllistä ruokailua.	TEAvisari kuntajohto sitoutuminen Yhteisöllisen ruokailujen määrä/kävijämäärä	Demokratia ja toimivuuspalvelualue (hyte/työllisyys/viestintä) Tupatuki Hyvinvointialue	
---	---	--	---

TURVALLINEN JA VIIHTYISÄ ELINYMPÄRISTÖ			
Enkäisemme kaatumisia ja vahvistamme turvallisuuden tunnetta.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Tuetaan ikäasumisen ja arjen turvallisuutta. Lisätään tietoa kaatumisen ehkäisystä ja jaetaan liukuesteitä. Tuetaan ikäihmisten liikunta-toimintaa testamenttivaroin ja ilmaisilla tiloilla.	Toteutuneet kotikäynnit Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / THL (HYTE) Lonkkamurtumien määrä 65 vuotta täyttäneillä / THL	Tupatuki toiminta Hyvinvointikoor-dinaattori Kansalaisopisto Järjestöt	
Tuetaan palveluiden saavutettavuutta tiedottamisella, hva yhteistyöllä ja vahvistamalla digitaitoja.	Tupatuen palveluihin ohjaaminen ja digiopastus/ määrä HVA infotilaisuudet määrä/osallistujat	Hyvinvointikoor-dinaattori Tupatuki Kirjastopalvelut Itä-Uudenmaan hva	

OSALLISTAVA JA AVOIN TOIMINTATAPA			
Vahvistamme yhteisöllistä, yhdenvertaista toimintaa sekä osallisuuden mahdollisuuksia.			
TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUUTAHO	SUUNNITELMA
Ylläpidetään ja kehitetään matalan kynnyksen tapaa-mispaikkoja ja virkistystoimintaa.	Osallisuusindeksi / THL Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet / Tilastokeskus	Hyvinvointi- ja työllisyyskoordi-naattori Tupatuki toiminta Järjestöt	
Mahdollistetaan osallisuutta tarjoamalla asiointi- ja kuljetuspalveluita.	Asiointi- ja kuljetuspalvelun käyttäjämäärät	Demokratia ja toimivuus palvelualue	

4. Hyvinvointisuunnitelman laatijat ja aikataulu

Hyvinvointisuunnitelma on laadittu yhteistyössä kunnan palvelualueiden, hyvinvointialueen sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kunnan monialaiseen työryhmään kuuluvat:

Kaija Jäppinen, ruokapalvelupäällikkö

Titta Mönttinen, työllisyyskoordinaattori

Anne Oikarinen, varhaiskasvatusyksikön johtaja

Kaija Impola-Peltomaa, Askolan koulun rehtori

Risto Väänttinen, nuorisosihteeri

Minna Lottanen, etsivä nuorisotyöntekijä

Lea Koskinen, oppivelvollisuuskoordinaattori

Mervi Heija Eläkeliitto Askolan yhdistys

Mia Mänki, Mannerheimin lastensuojeluliiton Askolan yhdistys

Natalie Karlsson, perhepalvelukoordinaattori Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Johanna Viuhko hyvinvointikoordinaattori.

Lisäksi suunnitelman teossa on konsultoitu muita asiantuntijoita ja se on ollut vammais- ja vanhusneuvoston sekä nuorisovaltuuston kommentteilla.

Kunnan johtoryhmä on käsitellyt suunnitelman kokouksessaan 30.9.

Kunnanhallitus 3.11.

kunnanvaltuusto xxx

5. Lähteet

Liikenne- ja viestintä ministeriö 2018. Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-549-1>

Liikenneturva. Saatavissa: <https://www.liikenneturva.fi>

Markkula, J., Karlsson, N., Ollila, H. ja Strand, Teija (toim.).2022. Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Liikkumissuositus 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisusarja 2021:19. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-853-3>

Sisäministeriö: TUOVI sisäisen turvallisuuden portaali. Saatavissa: <https://sisainturvallisuus.fi/turvallisuussuunnittelu>

Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos: HYTE-kerroin kannustin kunnille. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>

Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos: TEAviisari. Saatavissa: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

UKK – instituutti 2019. Liikkumalla terveyttä – askel kerrallaan. Viikoittainen liikkumisen suositus 18–64-vuotiaille. Saatavilla: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/aikuisen-liikkumisen-suositus/>

UKK – instituutti 2019. Vireyttä liikkumalla. Viikoittainen liikkumisen suositus yli 65-vuotiaille. Saatavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/liikkumisen-suositus-yli-65-vuotiaille/>

UKK- instituutti 2024. Alle kouluikäisen liikkumisen suositukset. Saatavissa: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/alle-kouluikaisten-liikkumisen-suositukset/>

Valtioneuvosto 2022. Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164145/VN_2022_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y.